

ההצהרה של טראמפ עשויה להביא למהפכה עבור ישראל [?] וזו לא זאת שאתם חושבים עליה

18.02.2025 | יוסף רוזן | written by

במהלך הביקור המוצלח של ראש ממשלת הודו, מודי, בווינגטון ופגישתו עם הנשיא טראמפ, נדונו שורה של סוגיות בילטרליות בין המדינות, החל ממסגרת לשיתוף פעולה ביטחוני לעשור הקרוב, טכנולוגיות מתקדמות, אנרגיה, מסחר ועוד. אולם, הדבר המרכזי ביותר מבחינת ישראל שהוזכר בהצהרה המשותפת של המנהיגים היה חידוש המחויבות של ארה"ב והודו למימוש המסדרון המסחרי מהודו אל אירופה (India-Middle East-Europe Economic Corridor, IMEEC), כאשר לראשונה גם אוזכר תפקידה המשמעותי של ישראל בחזון החיבוריות המדובר.

תכנית ה-IMEEC הוצגה לראשונה במהלך פסגת ה-G20 שהתקיימה בספטמבר 2023 בהודו, וזכתה לתמיכה רחבה מצד ארה"ב, האיחוד האירופי, איחוד האמירויות וערב הסעודית, שיחד עם גרמניה, איטליה, צרפת והודו חתמו על ההצהרה הרשמית לקידום התוכנית.

התוכנית כוללת שני מסדרונות למסחר, המתוכננים להימתח מהודו לאיחוד האמירויות וערב הסעודית, בעיקר בנתיב ימי; ומסדרון נוסף, יבשתי באמצעות מסילות רכבת שמתוכננות להתפרש מאיחוד האמירויות וסעודיה דרך ירדן לישראל, ומשם לאירופה. לצד נתיבי הסחר במסדרונות אלה, התוכנית גם הציבה כיעד להרחיב את תשתית כבלי התקשורת, וצינורות הגז בין האזורים השונים, לצד פיתוח משמעותי של אנרגיה ירוקה ואינטגרציה של רשתות החשמל של המדינות לאורך המסדרונות.

למרות שישראל (וירדן) אינה חתומה באופן רשמי על ההצהרה, משקלה במימוש המסדרון השני כשער בין המזרח התיכון לאירופה, היה גדול למן ההתחלה. החשיבות של מדינת ישראל בתוכנית אינה נובעת רק ממיקומה הגאוגרפי-אסטרטגי, אלא גם משום יכולותיה הטכנולוגיות המתקדמות בתחומים שמופזזים כקריטיים עבור המדינות השותפות בתוכנית, ובאופן מדהים גם מהוות חוט מקשר בין הסוגיות שהוזכרו בפגישת טראמפ-מודי.

מעבר לכך, הניסיון הקודם של מדינת ישראל בחיבוריות אזורית, היווה במידה רבה את הבסיס או לכל הפחות ההשראה, לקידום התוכנית. כבר בשנת 2017, תכנית "מסילות לשלום אזורי" של שר התחבורה דאז, ישראל כץ, שאפה לחבר בין ערב הסעודית, ירדן וישראל לאירופה. תכנית זו זכתה לגלגול נוסף תחת שם אחר "מפרץ למפרץ" אצל שרת התחבורה, רגב, בשנת 2021, אך תוכנה היה כמעט זהה. ההתפתחות המשמעותית ביותר שהפכה תוכניות אלה לריאליות, הייתה החתימה על הסכמי אברהם בדחיפה של טראמפ במהלך הקדנציה הראשונה שלו כנשיא ארה"ב.

הנורמליזציה בין ישראל לבין איחוד האמירויות, בחריין ומרוקו, שינתה דפוסי חשיבה ישנים מן היסוד והתניעה תהליכים הדרגתיים בכיוון זה גם מול ערב הסעודית, תוך שהיא חיזקה שיתופי פעולה בין-אזוריים. צעדים ראשונים של מעבר מטוסים ישראלים במרחב האווירי של סעודיה, פגישות רמות דרג, שיתופי פעולה נקודתיים, אף הובילו לשיח מתקדם על נורמליזציה רשמית בין המדינות ² מהלך שהיה מקרב באופן משמעותי את יישום המסדרון היבשתי השאפתני.

אולם, התהליך נקטע פחות מחודש לאחר ההכרזה עליו, עם מתקפת חמאס ב-7 באוקטובר. בשל המלחמה, מדינת ישראל התמקדה בהתמודדות צבאית ומדינית במגוון הזירות, בעוד שמדינות אחרות השותפות לתוכנית החיבוריות, העדיפו להשקיע בחלקים אחרים של התוכנית עד יעבור זעם, בין היתר, בשל רגישות פוליטית לקדם זאת מול ישראל בעת מלחמה.

כיוון שכך, הודו, הנתפסת כיוזמת התוכנית, השקיעה מאמצים רבים בהקשרי החיבוריות הבין-אזורית מול מדינות אירופה, בדגש על איטליה, צרפת ויוון, והן מול שותפותיה במזרח התיכון איחוד האמירויות וערב הסעודית.

הישגי מדינת ישראל במישור הצבאי, לצד שובו של טראמפ לבית הלבן, העלו מחדש את האפשרות לנורמליזציה (גם אם חלקית) בין מדינת ישראל לבין סעודיה, ולאור זאת גם התניעו מחדש המאמצים לקידום תוכנית החיבוריות הבין-אזורית. נוסף על כך, הסכמי אברהם עמדו במבחן המלחמה, והמחישו כי גם זעזוע אזורי טקטוני, לא מרתיע את המדינות הפרגמטיות במזרח התיכון לעבוד עם מדינת ישראל.

על רקע זה, למדינת ישראל נפתח חלון הזדמנויות משמעותי למנף את יחסיה הקרובים מאד לממשל טראמפ ולממשלתו של מודי בהודו, על מנת לקחת חלק בעיצוב מחדש של המזרח התיכון, ולחזק את עמידתה הכלכלית והמדינית על אף המלחמה המתמשכת.

כדי לנצל חלון הזדמנויות זה, על מדינת ישראל ליזום דיאלוג משולב מול ארה"ב והודו, שיתמקד בתפקידה של ישראל בתוכנית החיבוריות ולהציג לשתי שותפותיה מפת דרכים למימוש חלקה בתוכנית, תוך התייחסות להיבטים תשתיתיים וטכנולוגיים. חלק זה צריך לכלול שדרוג של נקודות מעבר הסחורות בגבול ישראל-ירדן, כמו גם סטנדרטיזציה אחידה של התשתיות (למשל, רוחב המסילה בירדן לא תואם את אורך המסילה הישראלית), הארכה של קווי הרכבת למעבר הגבול עם ירדן, הרחבת פעילות נמל חיפה (בבעלות קבוצת אדאני ההודית), ומיפוי טכנולוגיות ישראליות שעשויות להשתלב במקטעים אחרים של תוכנית החיבוריות.

בהיבט הטכנולוגי, ישראל יכולה להיות רלבנטית במיוחד בהקשרי סייבר ואבטחת מידע, שכן מרכיב משמעותי בתוכנית החיבוריות, הוא גם החיבור הדיגיטלי בין המרחבים, הכולל גם היבט תשתיתי. נוכח היריבות הבין-מעצמתית בין ארה"ב לבין סין, וריבוי המתקפות ההיברידיות כנגד כבלי נתונים תת-ימיים, אבטחתם היא קריטית עבור הצלחת החיבוריות בין האזורים. בהקשר זה, יש לתת את הדעת גם לנוכחות הסינית לאורך המתווה הצפוי של תוכנית זו ³ שארה"ב עשויה לשאוף לצמצמה.

הנשיא טראמפ מייחס לתוכנית החיבוריות תועלת פוטנציאלית משמעותית לכלכלה האמריקנית, בדגש על סקטור האנרגיה. לכן ככל שמדינת ישראל תדע להתנהל באופן פרגמטי ולגבש הצעות קונקרטיות שעולות בקנה אחד עם שאיפותיו של טראמפ, למימוש חזון החיבוריות מול שותפותיה, כך היא תוכל למצב עצמה כשותפה משמעותית במרחב, ובזירה הבינלאומית הלכה למעשה.

פורסם בישראל היום, בתאריך 18.2.25

פגישת מודי-טראמפ פותחת חלון הזדמנויות לישראל

18.02.2025 | יוסף רוזן | written by

יחסי הודו-ארה"ב ידעו עליות ומורדות, אך בשנים האחרונות יחסים אלה זכו להעמקה משמעותית בהתאמה למגמת התעצמותה של הודו בזירה הבינ"ל, וההכרה בושינגטון כי הודו הינה שותפה אסטרטגית במאמצים להכיל את סין, הן בתחומי הייצור והטכנולוגיה, והן כערוץ יעיל לקרב את הדרום הגלובלי לארה"ב.

אולם, למרות שהודו הינה הדמוקרטיה הגדולה בעולם, ולכאורה קיימת זהות ערכית בין הודו לבין ארה"ב, יש לזכור כי הודו שומרת באופן מסורתי על מדיניות עצמאית המנווטת באופן מושכל ומאוזן על רקע הרב-קוטביות בזירה הבינלאומית, בשאיפה למצב עצמה כמעצמה גלובלית.

מדיניות זו באה לידי ביטוי בעמדתה הניטרלית כלפי מלחמת רוסיה-אוקראינה, מעורבותה הפעילה בארגון ה-BRICS, וקידום פרויקטים כלכליים עם מדינות סוררות. כל זאת לצד קידום החיבוריות הבין-אזורית בין אסיה, המזרח התיכון ואירופה (IMEEC), חיזוק ה-QUAD (מסגרת שת"פ מרובעת בין הודו, יפן, ארה"ב ואוסטרליה), והעמקת שיתוף הפעולה הטכנולוגי עם ארה"ב כדי להשתלב בשרשראות אספקה גלובליים.

הממשל הקודם בחר להתעלם מדואליות זו וקיווה לטוב. הוא אפשר למעשה את קידום העסקה בין הודו לבין איראן להפעלת נמל צ'באהאר האיראני, ובחינה של הסטת הסחר מהישענות על הדולר כמטבע מרכזי לטובת הרופי ומטבעות אחרים, כולל במסגרת ארגון ה-BRICS. הנשיא טראמפ נוקט בגישה שונה ופרגמטית המציבה מחירים ותמורות עבור המשך השותפות האסטרטגית בין המדינות, כך שגם מדינות שותפות אינן חסיונות בפני מגבלות סחר או סנקציות.

על רקע זה, היו חששות מסוימים לקראת ביקורו של מודי בווינגטון, אך אלה הופרכו במהרה. חשוב לציין כי השניים ביססו יחסים טובים בקדנציה הקודמת של טראמפ, וכי גם לסגן הנשיא ואנס קשר אישי וחם להודו, ולכן הייתה ציפייה לשדרוג היחסים, שכדי לממשה היה צורך לגבש הבנות במגוון תחומים. הביקור של מודי בווינגטון בשבוע שעבר, סימן צעד ראשון ומשמעותי לביסוס הבנות אלה.

ראשית, הוחלט לעצב מסגרת חדשה לשיתוף הפעולה הביטחוני בין המדינות לעשור הקרוב, בדגש על רכש וייצור של טכנולוגיה ביטחונית אמריקנית, תוך הקלה משמעותית של הרגולציה ההודית. כמו כן, המדינות יקדמו יוזמה לחיזוק שת"פ תעשייתי-ביטחוני במרחב האינדו-פסיפיק בייצור אמצעים אוטונומיים, ויגבירו התרגילים הצבאיים המשותפים. זאת, בין היתר, על מנת לצמצם עוד יותר את הנתח של רוסיה בסקטור הביטחוני בהודו וכדי לייצר הרתעה אפקטיבית כנגד סין.

בתחום הכלכלי, טראמפ ומודי הציבו יעד שאפתני להגיע ל-500 מיליארד דולר בסחר הדדי עד לשנת 2030, כאשר כיום הסחר בין המדינות מוערך ב-129 מיליארד דולר. חלק מההבנות כוללות גם שינויים במכסים בין המדינות בכדי לצמצם את הגרעון המסחרי של ארה"ב מול הודו המוערך במעל 45 מיליארד דולר, קידום הסכמים בילטרליים רבים בכדי להקל כניסה של תוצרת אמריקנית להודו, מול עידוד השקעות הודיות במשק האמריקני, בדגש על תחום הייצור, וכן הגברה של יצוא מקורות אנרגיה מארה"ב להודו.

הביקור נגע גם בסוגיית ההגירה, שהעסיקה את המדינות גם טרם הביקור. בארה"ב, ישנם כ-17 אלף מהגרים לא חוקיים מהודו, מתוך כ-3 מיליון הודים שהיגרו לארה"ב. חלקם, יותר מ-200, כבר הוחזרו להודו בשבועיים האחרונים במטוסי צבא ארה"ב, במהלך שגרר תרעומת בהודו על יחס לא הולם. המהלך סוכם מול מודי, כדי לא לפגוע במתן הוויזות להודים רבים שמגיעים לארה"ב באופן חוקי, והדבר קיבל ביטוי גם בהצהרה המשותפת בין המנהיגים. בשנת 2023 הודו הייתה המדינה השלישית בכמות המהגרים (כ-80 אלף) שקיבלו גרין קארד לארה"ב, אחרי קובה ומקסיקו, ובנוסף, כ-300 אלף סטודנטים הודים לומדים בארה"ב מדי שנה.

מעבר לכך, המנהיגים יצאו עם בשורה משמעותית לגבי המשך המחויבות ל-QUAD והשמירה על הביטחון והיציבות במרחב האינדו-פסיפיק, אך אף יותר חשוב מכך מבחינת ישראל, השניים התחייבו לממש את IMEEC (וה-I2U2) (פורום שת"פ בין ארבע מדינות: ארה"ב, ישראל, הודו ואיחוד האמירויות), תוך הכרה בתפקידה הקריטי של ישראל בשתי מסגרות אלה.

קריאת הכיוון של טראמפ ומודי, פותחת חלון הזדמנויות משמעותי עבור מדינת ישראל. לאורך המלחמה, שיתופי הפעולה תחת מסגרת I2U2 לא התקדמו, והודו שנקטה בעמדה מאוזנת וזהירה, בחרה להתמקד בקידום מואץ של יחסיה עם איחוד האמירויות, שותפה נוספת תחת I2U2. כעת, יש רצון ונכונות להתניע מחדש את שיתופי הפעולה במסגרת זו, מתוך ראייה פרגמטית ועל אף המלחמה הנמשכת. על מדינת ישראל לפעול בהקדם על מנת לממש את

ההזדמנויות הללו, ולתמוך בקידום פעילות עסקית וטכנולוגית בהתאם להבנות בין טראמפ ומודי, בדגש על תחום הייצור הביטחוני, האנרגיה הירוקה, האגריטק והפודטק.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 18.02.2025.

תכנית טראמפ לא תוכל להתממש אם לעזתים תהיה תקווה לשיקום

18.02.2025 | שבת מאיר בן שבת written by

הכנסת המשאיות והדחפורים לעזה עלולה להכשיל את יוזמת נשיא ארה"ב לפינוי התושבים. היא מאפשרת למחבלים לנצל את הקו הדק שבין "פתרון הומניטרי" לשיקום הרצועה, וגרוע מכך היא מחזקת את הנרטיב שחמאס מקדם: המלחמה תסתיים כמו הסבבים שלפניה, וארגון הטרור כאן כדי להישאר.

לנצל בחוכמה את עידן טראמפ: לאחר האיום על לבנון חובת ההוכחה מוטלת על ישראל

18.02.2025 | ד"ר יוסי מנשרוף written by

הודעת דובר צה"ל שמאשרת את קיומם של מבצעי הברחות מטהרן לחיזבאללה היא פרק חשוב בסאגה שנמשכת כבר שלושה חודשים. טהרן מייעדת לארגון הטרור בלבנון תפקיד חשוב בעתיד והוא גם ממלא תפקיד מרכזי בביטחונה הלאומי. חמינאי ימשיך בשלו אך על ישראל ללחוץ באמצעות שני מהלכים ולקדם את תפיסת הביטחון המעודכנת שלה.

"אפקט טראמפ" מתחיל לתת אותותיו באירופה

18.02.2025 | זכי שלום written by
הימין ביבשת מתלכד ומתחזק. מה המשמעויות שיש לכך על ישראל?

האז"ם עומד לעבור שינוי משמעותי

18.02.2025 | חסן נחום written by

פלר חסן נחום: האז"ם כולו מורכב ברובו ממדינות לא-דמוקרטיות שהשתלטו בצורה "דמוקרטית" על ארגון שאמור לייצג את העולם כולו. מלכתחילה, יש בזה משהו מאוד מוזר. הם משתמשים בפרוצדורות דמוקרטיות כדי לקדם את האינטרסים שלהם.

נראה לי שהאז"ם עומד לעבור שינוי משמעותי, כי ארה"ב היא המממנת הגדולה ביותר שלו. בנוסף, השגרירה הנוכחית של ארה"ב באז"ם היא פרו-ישראלית, והם כבר החלו לאיים כי אם האז"ם לא יתחיל להתקדם ולהפנים שהוא לא יכול להמשיך לתפקד כגוף אנטישמי, המימון שיקבל מארה"ב יופחת בהדרגה.

הראיון התקיים בערוץ הכנסת, בתאריך 07.02.2025.

טראמפ מאיץ את "גלגלי המהפכה" גם מבית וגם בזירה הבין-לאומית

18.02.2025 | זכי שלום written by
"פול גז" וללא ברקסים: משמעויות לישראל.

תוכניתו של טראמפ תשנה את מערכת השיקולים של כל השחקנים באזור

18.02.2025 | שבת בן מאיר written by

מי שחשב שאמירותיו של הנשיא טראמפ על העברת פלשתינים מעזה, היו פליטת פה, נאלץ לגנוז את מחשבותיו. הוא הבהיר כי זהו אחד מהעוגנים שגיבש לאזור, ותשובותיו סיפקו הסברים שאיננו מחויב לכללי המשחק ולא מהסס לפרוץ מסגרות.

פרוץ הוא המפתח לסדר אזורי חדש

18.02.2025 | שבת בן מאיר written by

ערב פגישת ראש הממשלה הישראלי והנשיא האמריקני בווינגטון: טראמפ כבר הוכיח שאינו חושש לפרוץ מסגרות או פרדיגמות. נתניהו יצטרך להכריע בין חידוש הלחימה בעזה לקידום העסקה המקווה עם סעודיה.

בעיית המפתח שמונעת שלום במזה"ת

18.02.2025 | ד"ר יוסי מנשרוף written by

בחינה מפורטת של האתגרים השונים שמציבה איראן לממשל טראמפ מראה תמונה לא פשוטה. ממשל טראמפ חייב לקדם בשיתוף פעולה אסטרטגי עם ישראל צעדי מנע, שיציבו אותה בעמדת התגוננות ואת בכירה במאמצי הישרדות.